

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації «Мовний автостереотип поляка і гетеростереотип українця в середовищі студентської молоді Польщі (на матеріалі анкетування 2018–2020 років)» здобувачки ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія Филіпець Ольги Зіновіївни

1. Актуальність теми дисертації.

Актуальність пропонованого дослідження полягає в тому, що воно заповнює нішу в польському й українському мовознавстві і є першим комплексним дослідженням, здійсненим на репрезентативному фактичному матеріалі (2390 анкет і 20782 одиниці аналізу), об'єктом якого є автостереотип поляка та гетеростереотип українця в середовищі сучасної польської студентської молоді. У дисертації аргументовано й обґрунтовано доцільність залучення анкетних даних як інструменту презентації і виявлення стереотипних уявлень серед соціально однорідної групи респондентів. Дисертація є підтвердженням послідовного використання понятійного інструментарію і теоретичного апарату когнітивної етнолінгвістики, серед яких, наприклад, потреба введення до анкетних запитань модифікаторів «типовий», «справжній», «ідеальний» для розрізнення трьох варіантів стереотипу. Уперше в українському мовознавстві враховано географічний чинник для виявлення можливих відмінностей стереотипних уявлень залежно від локалізації носіїв стереотипів. Уперше залучено результати попередніх досліджень стереотипів і зіставлено стереотип поляка й українця на 20-річному часовому відрізку з метою простеження еволюції їхніх мовних картин і підтвердження тези про змінність етностереотипних уявлень у ментальному лексиконі носіїв мови.

Тему дисертації затверджено Вченою радою Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 43/12 від 06 грудня 2017 року) та уточнено Вченою радою Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 58/11 від 29 листопада 2023 року).

2. Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри.

Наукове дослідження проведено в рамках науково-дослідних робіт кафедри польської філології філологічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка: «Актуальні проблеми польської

філології в Україні: дослідницька проблематика і методика викладання» (номер державної реєстрації 0115U003727, термін виконання 2015–2017 рр.), «Польсько-українські мовні і літературні контакти і лінгводидактика» (номер державної реєстрації 0118U001324, термін виконання 2018–2020 рр.), «Сучасна польська мова і література в розвитку і контактах» (номер державної реєстрації 0121U110297, термін виконання 2021–2023 рр.), «Актуальні проблеми сучасної полоністики» (номер державної реєстрації 0124U002290, термін виконання 2024–2026 рр.).

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів.

Дисертаційна робота є комплексним, завершеним науковим дослідженням, яке виконане здобувачем самостійно. Викладені в дисертації висновки, рекомендації та положення про наукову новизну отримані на підставі особистих наукових досліджень автора. Всі опубліковані наукові праці дисертантка виконала одноосібно, без участі співавторів.

4. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором вирішень, висновків, рекомендацій.

Результати дисертаційного дослідження є науково обґрунтованими та достовірними, оскільки одержані із застосуванням загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання. Відповідні результати багаторазово апробовано у вигляді доповідей на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях та наукових семінарах кафедри й польських науково-дослідних осередків, серед яких – основоположники застосованої в дисертації методології. Репрезентативність і вірогідність аналізованого матеріалу та достовірність, обґрунтованість, точність і значущість отриманих результатів проведеного на основі анкетування сучасної польської молоді доведено на підставі позитивних рецензій на статті у фахових і закордонних виданнях.

5. Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру.

У дисертації:

- Уперше в українському й польському мовознавстві на матеріалі великого за обсягом анонімного анкетування здійснено комплексний аналіз автостереотипу поляка і гетеростереотипу українця в колективній свідомості студентів закладів вищої освіти сучасної Польщі (на матеріалі анкетування 2018–2020 років).

- Уперше зіставлено автостереотип поляка й гетеростереотип українця серед студентів із різних (8) регіонів Польщі.
- При дослідженні авто- і гетеростереотипів в українському та польському мовознавстві модифіковано прийнятий у польській етнолінгвістичній школі набір аспектів для вивчення етностереотипів і створено власну аспектну типологію на підставі емпіричної бази.
- Уперше в українському і польському мовознавстві зіставлено образи «типового», «справжнього» й «ідеального» поляка / українця як трьох варіантів стереотипу.
- На основі аналізу авто- і гетеростереотипів «ідеального» поляка / українця засвідчено ціннісні орієнтири сучасної польської молоді при описі представників національностей.

6. Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації.

Перелік статей у наукових фахових виданнях України

1. Филипець О. Стереотип поляка в сучасній польській фразематиці (на основі анкетування студентів польських вишів). Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич, 2023. Т. 3. № 65. С. 181–188.
2. Филипець О. Автостереотипні риси поляка в анекдотах (на матеріалі анкетування студентської молоді Польщі). Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки. Запоріжжя, 2021. № 2. С. 134–142.
3. Филипець О. Способи категоризації етноніма поляк у «інтерпретаціях» студентів Сілезького університету. Закарпатські філологічні студії. Ужгород, 2020. № 14. (1). С. 42–48.
4. Дика (Филипець) О. Стереотипні риси сучасного українця у свідомості молодих поляків (на матеріалі анкетної когнітивної дефініції). *Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. Пам'яті ак. Л. Булаховського: збірник наукових праць*. Київ, 2018. Вип. 33. С. 24–34.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Филипець О. Автостереотип поляка і гетеростереотип українця у середовищі торунських студентів. *Z bliska i z daleka. Język polski w badaniach językoznawców lwowskich i toruńskich* / Pod red. M. Gębki-Wolak, A. Krawczuk, Toruń, 2019. S. 217–234.
2. Филипець О. Етностереотипні уявлення про поляка та українця серед

студентів Жешівського університету (крізь призму асоціацій із предметами). *Zeszyt Naukowy Prac Ukrainoznawczych*. 2019. № 3. S. 155–165.

3. Филипец О. «Типовий» і «справжній» українець у мовній свідомості студентів Ягеллонського університету. *Полоністика у світлі традицій і викликів сучасності. Збірник праць з нагоди п'ятнадцятиліття кафедри польської філології Львівського національного університету імені Івана Франка* / За ред. І. Бундзи, А. Кравчук. Київ, 2021. С. 143–156.
4. Fyłypec O. Jak studenci nazywają Ukraińca i Polaka (na materiale danych ankietowych z ośmiu polskich uniwersytetów). *Słowo. Studia językoznawcze*. Rzeszów, 2020. № 11. S. 93–108.
5. Fyłypec O. Najnowszy stereotyp Ukraińca w środowisku studentów poznańskich i lubelskich. *Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Językoznawcza*. Poznań, 2020. T. 27. №1. S. 45–60.
6. Fyłypec O. Stereotypowe cechy «wzorcowego» Polaka i Ukraińca w kręgu wartości współczesnej młodzieży w Polsce. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio N, Educatio Nova*. Lublin, 2021. T. 6. №1. S. 425–445.
7. Fyłypec O. Współczesny stereotyp Polaka i Ukraińca: wizja studentów łódzkich (na podstawie badań ankietowych). *Acta Universitatis Lodzianensis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców*. Łódź, 2020. № 27. S. 111–131.

7. Апробація основних результатів дослідження на конференціях, симпозіумах, семінарах тощо.

Відомості про апробацію результатів дисертації:

1. XVI Всеукраїнська наукова конференція молодих філологів «Vivat academia» (Львів, 20 квітня 2018 р., усна доповідь);
2. XXVI Міжнародний славістичний колоквіум, присвячений пам'яті слов'янських просвітників святих Кирила і Мефодія (Львів, 17–18 травня 2018 р., усна доповідь);
3. XVII Всеукраїнська наукова конференція молодих філологів «Vivat academia» (Львів, 19 квітня 2019 р., усна доповідь);
4. Етнолінгвістичний семінар в Закладі текстології і граматики сучасної польської мови Інституту польської філології Університету імені Марії Кюрі-Скłodовської в Любліні під керівництвом проф. Є. Бартмінського (3 червня 2019 р., усна доповідь);
5. XXVII Міжнародний славістичний колоквіум, присвячений пам'яті слов'янських просвітників святих Кирила і Мефодія (Львів, 16–18 травня 2019 р., усна доповідь);

6. Міжнародна наукова конференція «Полоністика у світлі традицій і викликів сучасності» (Львів, 4–6 жовтня 2019 р., усна доповідь);
8. Звітна конференція кафедри польської філології (Львів, 3 лютого 2020 р., усна доповідь);
9. XVIII Всеукраїнська наукова конференція молодих філологів «Vivat academia» (Львів, 20 квітня 2020 р., усна доповідь);
10. XXVIII Міжнародний славістичний колоквиум, присвячений пам'яті слов'янських просвітників святих Кирила і Мефодія (Львів, 14–15 травня 2020 р., усна доповідь);
11. Всеукраїнська конференція «Мова. Література. Реальність» на базі КНУ імені Т. Шевченка (Київ, онлайн, 28–30 жовтня 2020 р., усна доповідь);
14. Звітна конференція кафедри польської філології (Львів, 5 лютого 2021 р., усна доповідь);
7. Міжнародний конгрес польської мови і культури (Щецин (онлайн), 22–24 вересня 2021 р., усна доповідь);
12. Міжнародна наукова конференція «Wartości w językowym obrazie świata Polaków i Litwinów III. Przeszłość i Współczesność w języku i kulturze» (Вільнюс-Люблін (онлайн), 04 жовтня 2021 р., усна доповідь);
13. VII Світовий Конгрес полоністів (Вроцлав (онлайн), 22 жовтня 2021 р., усна доповідь);
15. Звітна конференція кафедри польської філології (Львів, 2 лютого 2024 р., усна доповідь);
16. Міжнародна наукова конференція «Сучасні виклики у викладанні українцям польської мови, літератури і культури» (Львів, 19–20 квітня, 2024 р., усна доповідь).

8. *Наукове значення виконаного дослідження із зазначенням можливих наукових галузей та розділів програм навчальних курсів, де можуть бути застосовані отримані результати.*

У дисертації на основі аналізу даних з проведеного серед студентів закладів вищої освіти Польщі анкетування здійснено комплексне наукове дослідження авто- і гетеростереотипу поляка. Її дані і результати, що представляють детальний аналіз авто- і гетеростереотипу поляка й українця на певному часовому зрізі 2018–2020 рр., можуть стати вагомим підставою для зіставлення даних про стереотип українця на основі проведеного анкетування після війни.

Сформульовані в дисертаційній роботі положення, висновки та рекомендації можуть бути використані в університетських курсах «Культура польської мови», «Лексикологія сучасної польської мови», «Методика

викладання польської мови», «Актуальні проблеми когнітивної лінгвістики», «Польське лінгвокультурознавство», «Філософія мови».

9. Практична цінність результатів дослідження із зазначенням конкретного підприємства або галузі, де вони можуть бути застосовані.

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що вони можуть бути використані:

– для укладання тлумачних та перекладних (польсько-українських) словників, асоціативних словників, посібників, підручників із польської і/чи української мови як іноземної, для створення сайтів з вивчення обох мов, для запровадження нових польсько-українських освітніх програм чи проєктів.

10. Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення.

Дисертація за структурою, мовою та стилем викладення відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України.

Дисертацію заслухано та обговорено на науковому семінарі кафедри польської філології філологічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 10 від 21 червня 2024 року). Під час обговорення дисертації суттєвих зауважень, які стосуються суті, змісту і структури роботи, не було висунуто.

Дисертаційна робота Филіпець Ольги Зіновіївни «Мовний автостереотип поляка і гетеростереотип українця в середовищі студентської молоді Польщі (на матеріалі анкетування 2018–2020 років)» є завершеним науковим дослідженням в межах поставлених завдань.

Наукові результати роботи опубліковані в 11 наукових статтях, з яких 4 статті у фахових виданнях України, 1 стаття у збірнику наукових праць та 6 – у періодичних наукових виданнях інших держав (Польща), а також пройшли солідну апробацію на 16-ти конференціях, у тому числі 9 – міжнародних.

На основі вищенаведеного можна зробити такі висновки щодо поданої дисертаційної роботи:

1. За актуальністю обраної теми, обсягом, достовірністю та рівнем апробації отриманих результатів, науковою новизною, обґрунтованістю висновків, практичною цінністю дисертація Филіпець Ольги Зіновіївни «Мовний автостереотип поляка і гетеростереотип українця в середовищі студентської молоді Польщі (на матеріалі анкетування 2018–2020 років)» відповідає вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 року № 40 (із змінами,

внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 31.05.2019 року № 759), та п. 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 року № 44 (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 21.03.2022 року № 341 та від 19.05.2023 року № 502).

2. Дисертація відповідає спеціальності 035 Філологія (галузь знань 03 Гуманітарні науки).

3. Наукові праці Филіпець Ольги Зіновіївни, опубліковані за результатами дисертації, за кількістю та якістю відповідають пунктам 8-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 року № 44 (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 21.03.2022 року № 341 та від 19.05.2023 року № 502).

4. Дисертація «Мовний автостереотип поляка і гетеростереотип українця в середовищі студентської молоді Польщі (на матеріалі анкетування 2018–2020 років)» Филіпець Ольги Зіновіївни рекомендується для подання до розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді.

Головуюча на засіданні наукового семінару,
доцент кафедри польської філології
Львівського національного
університету імені Івана Франка,
кандидат філологічних наук, доцент

Юлія СТЕФАНИШИН

21 червня 2024 року

Підпис доцента Юлії СТЕФАНИШИН підтверджую.

Вчений секретар
Львівського національного
університету імені Івана Франка,
доцент



Ольга ГРАБОВЕЦЬКА